

**Deunydd ategol
addysg ariannol
ar gyfer ysgolion
uwchradd Cymru**

**Gwasanaeth
Arian a
Phensiynau**

**Money &
Pensions
Service**

Rhagair

Mae'r Cwricwlwm i Gymru yn rhoi cyfle unigryw i ni ganolbwyntio ar yr hyn sy'n wirioneddol bwysig o fewn ein system addysg; i feddwl am sut rydym yn codi safonau mewn ysgolion, sut rydym yn ymgysylltu ac yn ysbrydoli, ac yn y pen draw, sut rydym yn cefnogi ein plant a'n pobl ifanc i ddyheu â phwrpas, er mwyn cyflawni nawr ac yn y dyfodol.

Mae llythrennedd ariannol yn rhan hanfodol o'n system addysg ac yn rhywbeth sy'n wirioneddol bwysig i les cenedlaethau'r dyfodol.

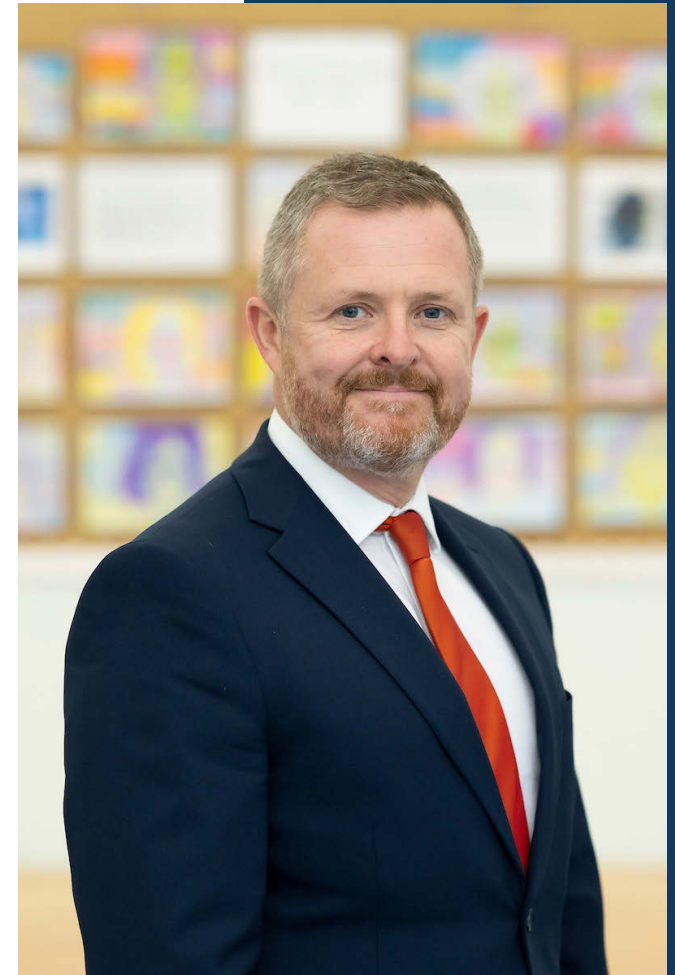
Mae'n cefnogi ein dysgwyr i ddod yn oedolion gyda'r wybodaeth, y sgiliau a'r profiadau sydd eu hangen i ymgymryd â heriau bywyd.

I wneud hyn, mae angen cyfleoedd parhaus ar ddysgwyr i ddatblygu'r sgiliau hynny a'u cymhwyso mewn gwahanol sefyllfaoedd a chyd-destunau. Mae hyn yn cynnwys yng nghyd-destun addysg ariannol, cyfleoedd entrepreneuriaidd a gyrfaoedd a phrofiadau cysylltiedig â gwaith. Dyna pam mae llythrennedd ariannol yn elfen hollbwysig o fewn y Meysydd Dysgu Mathemateg a Rhifedd ac Iechyd a Lles ac wedi'i ymgorffori fel sgil trawsgwricwlaidd.

Mae'r deunyddiau ategol hyn yn gyfeirlyfr ardderchog i ysgolion a byddant yn cynnig canllaw trylwyr iddynt ar gyfer dylunio a mireinio eu darpariaeth addysg ariannol.

Mae'r astudiaethau achos yn y deunyddiau ategol hyn yn amlygu'r ddarpariaeth addysg ariannol o ansawdd uchel sydd eisoes yn bodoli mewn ysgolion yng Nghymru. Rwy'n ddiolchgar i'r ysgolion a'r partneriaid allanol hynny a gyfrannodd at greu'r adnoddau hyn a fydd yn cefnogi ein dysgwyr ymhellach i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer dyfodol gwydn a llewyrchus.

Jeremy Miles
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg

Cyflwyniad

Pwysigrwydd addysg ariannol mewn ysgolion	5
Sut i weithredu a gwella addysg ariannol yn eich ysgol	8
Astudiaeth achos: Ysgol Nantgwyn, Rhondda Cynon Taf	14
Cymryd y cam nesaf: hyrwyddo addysg ariannol a rhannu arfer gorau	15
Adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol	16

Diolchiadau

Hoffai MaPS ddiolch i Lywodraeth Cymru am gefnogi gwaith datblygu'r deunydd ategol hwn. Diolch yn fawr i staff Ysgol Nantgwyn. Rydym yn ddiolchgar i'r sefydliadau canlynol am eu cyfraniad: Bank of England, Barclays LifeSkills, Everfi, CTheF, HSBC, Lloyds Banking Group, MyBnk, Natwest MoneySense, Santander, The Money Charity, Twinkl a Menter yr Ifanc.

Cyflwyniad

Ynglŷn â'r deunydd ategol hwn

Mae heriau i gyllid teuluol yn y blynyddoedd diwethaf wedi amlygu'n fwy nag erioed pa mor bwysig yw hi i bobl ifanc ddatblygu gwybodaeth, sgiliau ac agweddau da am arian, sylfeini allweddol ar gyfer lles ariannol nawr ac yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae **Strategaeth y DU ar gyfer Lles Ariannol** yn gosod nod cenedlaethol o ddwy filiwn yn fwy o blant a phobl ifanc yn y DU – gan gynnwys 90,000 o blant a phobl ifanc yng Nghymru – yn derbyn addysg ariannol ystyrlon erbyn 2030. Cefnogir y nod hwn gan **Gynllun Cyflenwi Cymru**, a gyd-awdurwyd gan Lywodraeth Cymru a MaPS ac a gyhoeddwyd yn 2021.

Ochr yn ochr â rhieni a gofawyr, mae gan ysgolion ran hanfodol i'w chwarae wrth gyflawni'r uchelgais hwn¹. Drwy gynnwys addysg ariannol yn y Cwricwlwm i Gymru, mae Llywodraeth Cymru wedi arddangos ei hymrwymiad i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael sylfeini ariannol cryf yn yr ysgol.

Nod y deunydd ategol hwn yw helpu ysgolion uwchradd yng Nghymru gyda'u darpariaeth o addysg ariannol. Mae'n amlinellu gwerth addysg ariannol i'ch dysgwyr a'ch ysgol, ac mae'n nodi arfer gorau sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar sut y gall ysgolion ddatblygu neu wella eu hymagwedd at helpu plant i ddysgu am arian. Yn olaf, mae'n cyfeirio at wasanaethau ac adnoddau y gall ysgolion eu cyrchu i'w cefnogi.

Ar gyfer pwy mae'r deunydd ategol hwn?

Bwriad y deunydd ategol hwn yw helpu i ddatblygu a darparu addysg ariannol mewn ysgolion uwchradd gan gynnwys cymorth ar gyfer:

- arweinwyr ysgol a'u tîm uwch
- arweinwyr cwricwlwm ar gyfer addysg ariannol neu Feysydd Dysgu a Phrofiad perthnasol
- ymarferwyr sy'n darparu addysg ariannol
- llywodraethwyr ysgolion, a
- gwasanaethau gwella ysgolion a sefydliadau dysgu proffesiynol.

Ynglŷn â'r Gwasanaeth Arian a Phensiynau

Mae'r Gwasanaeth Arian a Phensiynau (MaPS) yn gorff hyd braich i Lywodraeth y DU ac mae'n helpu pobl – yn arbennig y rhai mwyaf anghenus – i wella eu lles ariannol ac adeiladu dyfodol gwell, mwy hyderus. Mae MaPS yn gweithio i sicrhau bod pobl yn gallu cyrchu canllawiau arian a phensiynau o ansawdd uchel a chyingor ar ddyledion, ac i wella darpariaeth addysg ariannol i blant a phobl ifanc yn yr ysgol, gartref ac yn y gymuned.

¹ Er hwylustod, bydd y term 'rhieni' yn cael ei ddefnyddio drwy gydol y deunydd ategol hwn i gyfeirio at rieni a gofawyr eraill, gan gynnwys gwarcheidwaid a gofawyr sy'n berthnasau. Bydd y term 'ysgolion' yn cael ei ddefnyddio i gyfeirio at bob ysgol a lleoliad.

Pwysigrwydd addysg ariannol mewn ysgolion

Pam mae addysg ariannol yn bwysig i'ch dysgwyr

Mae'r sgiliau, yr wybodaeth, yr agweddau a'r ymddygiadau sy'n helpu pobl i reoli arian a chyflawni lles ariannol da'n dechrau datblygu o oedran cynnar. Mae ymchwil yn dangos bod ymddygiad ariannol yn dechrau cael ei unio rhwng tair a saith oed, a gellir rhagweld canlyniadau ariannol hirdymor o sgiliau ac ymddygiad plant sydd mor ifanc â phump oed². Mae meddu ar sgiliau arian da ym mlynnyddoedd yr ardegau'n gysylltiedig â gallu ariannol cryfach yn ystod oedolaeth ynnar³.

Mae addysg ariannol yn yr ysgol – ynghyd â chymorth yn y cartref ac yn y gymuned – yn helpu pobl ifanc i adeiladu sylfeini ar gyfer lles a gwydnwch ariannol yn y dyfodol. Mae'n eu helpu i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen i symud ymlaen tuag at wireddu pedwar diben Cwricwlwm i Gymru.

Mae plant a phobl ifanc sy'n dweud iddynt ddyddu am reoli arian yn yr ysgol yn gwneud yn well ar lawer o fesurau gallu ariannol na'u cyfoedion. Maent yn fwy tebygol o:

- teimlo'n hyderus ynghylch rheoli eu harian
- bod yn gynilwyr gweithredol, a
- meddu ar lefelau uwch o reoli arian yn dda o ddydd i ddydd.

Mae lles ariannol hefyd yn ffactor pwysig wrth gefnogi iechyd meddwl ymhlith pobl ifanc. Mae bron i chwarter (24%) o bobl ifanc 14 i 17 oed yng Nghymru'n teimlo bod meddwl am eu sefyllfa ariannol yn eu gwneud yn bryderus, ac mae hyn yn codi i 55% ymhlith pobl 18 i 24 oed⁴.

Mae digideiddio cynyddol arian a thrafodiadau ariannol yn dod â chyfleoedd, ond hefyd heriau, y mae angen i bobl ifanc fod yn barod ar eu cyfer. O'r bobl ifanc 12 i 17 oed yng Nghymru sydd wedi prynu pethau ar-lein, mae dros 80% wedi gwneud hynny heb oruchwyliaeth oedolion⁵. Mynediad at bryniannau mewn gêm, 'bocsys ysbeilio' a gamblo ar-lein⁶, a phobl ifanc yn cael eu targedu am dwyll⁷, i gyd yn dangos pwysigrwydd cryfhau ymwybyddiaeth a dealltwriaeth pobl ifanc o'r dirwedd ariannol o'u cwmpas.

Heb addysg ariannol o ansawdd uchel, mae pob plentyn a pherson ifanc mewn rhyw risg o fod â gallu ariannol gwael a lefelau is o les ariannol. Mae'r risg hon yn cynyddu ymhlith grwpiau mwy agored i niwed, gan gynnwys plant anabl a'r rhai â salwch hirdymor, plant sy'n derbyn gofal, gofalywyr ifanc a'r rhai sy'n dod o gartrefi incwm isel⁸. Mae'n arbennig o bwysig sicrhau bod y dull o ymdrin ag addysg ariannol mewn ysgolion yn bodloni anghenion y rhain a'r holl blant a phobl ifanc.

2 [Ffurio Arferion a Dysgu Mewn Plant Ifanc](#) (Y Gwasanaeth Cynghori Ariannol, 2013); [Y daith o sgiliau plentyndod i allu ariannol oedolion – dadansoddiad o Astudiaeth Carfan Prydain 1970](#) (Y Gwasanaeth Cynghori Ariannol, 2017)

3 [Ymchwilio i Gysylltiadau Rhwng Gallu Ariannol yn ystod Plentyndod a Chanlyniadau Oedolion Ifanc: Astudiaeth Ailgysylltu 2017-2018 Crynodeb o'r Canfyddiadau](#) (Y Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2019)

4 [Dadansoddiad o ddata o Arolwg Lles Ariannol Plant a Phobl Ifanc y DU MaPS 2022 a Arolwg Lles Ariannol Oedolion y DU 2021](#)

5 [Dadansoddiad o ddata o Arolwg Lles Ariannol Plant a Phobl Ifanc y DU MaPS 2022](#)

6 [Niwed Gamblo – Amser i Weithredu](#) (Pwyllgor Dethol Tŷ'r Arglwyddi ar Effaith Gymdeithasol ac Economaidd y Diwydiant Gamblo)

7 [Gweler er enghraifft: 36 miliwn o Brydeinwyr wedi'u targedu gan sgamiwr hyd yn hyn eleni](#) (Cyngor ar Bopeth, 14 Mehefin 2021); a [Mae recriwtwyr mulod arian yn defnyddio hysbysebion swyddi ffug ar-lein i dargedu 'Cenhedlaeth Covid'](#) (Cifas, 11 Mawrth 2021)

8 [Archwiliad Dwfn Gallu Ariannol Plant a Phobl Ifanc: Bregusrwydd](#) (Y Gwasanaeth Cynghori Ariannol, 2018)

Pam fod addysg ariannol yn bwysig i'ch ysgol

Addysg ariannol a'r cwricwlwm

Mae addysg ariannol yn elfen hanfodol o'r Cwricwlwm newydd i Gymru a gall gefnogi dysgwyr i gyflawni mewn perthynas â phob un o bedwar diben y cwricwlwm. Mae dysgu am reoli arian o ddydd i ddydd, cynilion a buddsoddiadau, dewisiadau gwario a sut rydym yn teimlo am arian i gyd yn allweddol i gefnogi plant a phobl ifanc i ddod yn: ddysgwyr uchelgeisiol, galluog; cyfranwyr mentrus, creadigol; dinasyddion moesegol, gwybodus; ac unigolion iach, hyderus⁹.

Mae dysgu am arian yn rhan statudol o Faes Dysgu a Phrofiad Mathemateg a Rhifedd, a dylid ei ddatblygu'n gynyddol o gam cynnydd 1. Er enghraifft, gall y dysgu hwn gefnogi pobl ifanc i:

- ddefnyddio arian, ac iaith arian, mewn sefyllfaoedd chwarae a bywyd go iawn a deall bod angen iddynt gyfnewid arian am eitemau (cam cynnydd 1)
- deall cywerthedd a gwerth darnau arian a phapurau arian i wneud trafodiadau priodol wrth chwarae rôl (cam cynnydd 2)
- deall incwm a gwariant, a chymhwyso cyfrifiadau i archwilio elw a cholled (cam cynnydd 3)
- cymhwyso canrannau a chymhareb i ddatrys problemau gan gynnwys llog syml ac adlog, adbrisiant a dibrisiant, cyfrifo cyllidebau, arian tramor, a threthiant sylfaenol ar nwyddau a gwasanaethau (cam cynnydd 4)
- datblygu eu dealltwriaeth o gyllid mewn cyd-destunau personol, lleol a byd-eang (cam cynnydd 4)
- datblygu ymhellach eu dealltwriaeth o gyfradd gyfatebol flynyddol (AER) a chyfradd ganrannol flynyddol (APR) fel y gallant werthuso a chymharu cynhyrchion ariannol (cam cynnydd 5)
- cyfrifo treth incwm a deall goblygiadau trethiant gan gynnwys defnyddio cyfraddau treth incwm Cymru a threthi eraill sydd wedi'u datganoli i Gymru (cam cynnydd 5).

Beth yw addysg ariannol?

Addysg ariannol yw unrhyw weithgaredd sy'n helpu pobl ifanc i ddatblygu'r wybodaeth, y sgiliau a'r agweddau sydd eu hangen arnynt i reoli arian yn dda, gwneud penderfyniadau ariannol gwybodus a chyflawni eu nodau. Gall ymdrin ag ystod eang o bynciau sy'n ymateb i anghenion pobl ifanc, o slipiau cyflog, rheoli cyllidebau a morgeisi, i ddeall effaith arian ar berthnasoedd, y gwahaniaeth rhwng anghenion a chwenychiadau a sut i reoli risg.

Yn ogystal, gall addysg ariannol wella addysgu pynciau mathemategol eraill, gan gefnogi pobl ifanc i gymhwyso eu gwybodaeth, eu dealltwriaeth a'u sgiliau mewn cyd-destunau bywyd go iawn, fel elfen allweddol o'r sgiliau trawsgwricwlaidd gorfodol¹⁰. Mae'r fframwaith rhifedd anstatudol yn nodi nifer o gamau dilyniant llythrennedd ariannol trawsgwricwlaidd, gan osod disgwyliad ar y rhai sy'n gweithio ar draws holl feysydd y cwricwlwm i gefnogi dysgwyr i ddatblygu eu sgiliau arian. Yng Nghymru, mae addysg ariannol yn gyfrifoldeb pob ymarferydd.

Gall dysgu am arian fod yn sail i gynydd mewn meysydd eraill o'r cwricwlwm. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer y Maes Iechyd a Lles, yng ngoleuni perthnasedd arian i emosiynau a lles meddyliol plant a phobl ifanc, perthnasoedd, penderfyniadau a dealltwriaeth o risg.

Trwy addysg ariannol, gall ysgolion gynllunio cwricwlwm sy'n rhoi sylw i rai o themâu trawsbynciol y Cwricwlwm i Gymru¹¹. Er enghraifft, mae dysgu am hysbysebu neu ddefnydd moesegol yn rhoi cyfle i ddysgwyr ystyried cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol. Mae dysgu am gyflogau neu bensiynau, neu gyllidebu fel rhan o weithgaredd menter, yn darparu cyfleoedd i ddatblygu gyrfaoedd a phrofiadau cysylltiedig â gwaith i ddysgwyr.

Cefnogi canlyniadau ehangach yn yr ysgol

Gall addysg ariannol gefnogi darpariaeth ehangach mewn ysgolion, gan gynnwys:

- arddangos sut mae'r cwricwlwm a phrofiadau dysgu ehangach yn hyrwyddo lles a datblygiad personol dysgwyr, fel y'i diffinnir yn Fframwaith Arolygu Estyn¹²
- hyrwyddo iechyd meddwl a lles pobl ifanc drwy eu helpu i archwilio teimladau am arian a'u hanghenion a'u dymuniadau
- rhoi'r sgiliau a'r hyder i bobl ifanc er mwyn cefnogi eu trosglwyddiad llwyddiannus i addysg bellach neu addysg uwch neu gyflogaeth, a
- meithrin perthnasoedd â'r gymuned ehangach, gan gynnwys banciau, undebau credyd a busnesau lleol.

¹⁰ hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/fframweithiau-sgiliau-trawsgwricwlaidd/

¹¹ hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/cynllunio-eich-cwricwlwm/themau-trawsgwricwlaidd-ar-gyfer-cynllunio-eich-cwricwlwm

¹² <https://www.estyn.gov.wales/document-page/20862/contents/document-details/estyn-inspection-framework>

Sut i weithredu a gwella addysg ariannol yn eich ysgol

Mae nifer o gamau y gall ysgolion eu cymryd i gryfhau eu darpariaeth o addysg ariannol Mae'n bosibl bod ysgolion eisoes wedi ymgymryd â nifer neu'r rhan fwyaf o'r rhain, ond efallai yr hoffech ddefnyddio'r cyfle hwn i adolygu a oes unrhyw beth arall y gallwch ei ystyried.

I ddatblygu a gwella'r addysg ariannol y maent yn ei chynnig, dylai ysgolion:

- **Adolygu gofynion ac argymhellion y cwricwlwm**
- **Adolygu'ch darpariaeth bresennol ac asesu anghenion gwybodaeth a dysgu pobl ifanc**
- **Casglu mewnbwn gan bobl ifanc, staff a rhieni**
- **Ystyried cael hyrwyddwr addysg ariannol**
- **Creu amgylchedd dysgu diogel**
- **Ystyriwch sut i gefnogi dysgwyr ag anghenion penodol**
- **Chwilio am yr help sydd ei angen arnoch – adnoddau, hyfforddiant a darparwyr allanol**
- **Anelu at ymagwedd ysgol gyfan**
- **Monitro a gwerthuso'r ddarpariaeth**
- **Cynnwys rhieni a gofalwyr wrth gyflwyno addysg ariannol**

Adolygu gofynion ac argymhellion y cwricwlwm

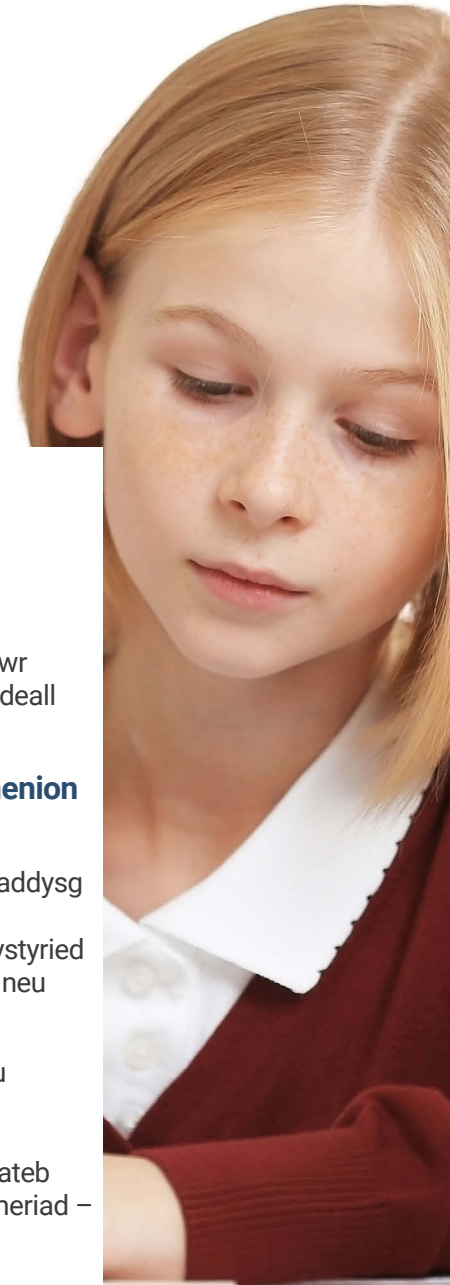
Dylai ysgolion adolygu'r **Maes Mathemateg a Rhifedd, y Maes Iechyd a Lles** a **sgiliau trawsgwricwlaidd** i greu darlun o ddisgwyliadau yn ymwneud â darparu addysg ariannol. Bydd y ddarpariaeth hon yn cynnwys: sut i reoli arian; dod yn ddefnyddiwr hanfodol; rheoli risgiau ac emosiynau sy'n gysylltiedig ag arian; a deall y rhan bwysig y mae arian yn ei chwarae yn ein bywydau.

Adolygwch eich darpariaeth bresennol ac aseswch anghenion gwybodaeth a dysgu pobl ifanc

Bydd adolygu addysgu presennol eich ysgol mewn perthynas ag addysg ariannol yn helpu i sefydlu cryfderau a nodi bylchau.

Mae'n ddefnyddiol edrych y tu hwnt i'r cwricwlwm, er enghraifft i ystyried a yw addysg ariannol hefyd yn cael ei chyflwyno trwy gynulladau neu weithgareddau a chlybiau allgyrsiol.

Mae hefyd yn ddefnyddiol deall gwybodaeth, sgiliau ac agweddau cyfredol dysgwyr mewn perthynas ag arian er mwyn sefydlu eu hanghenion dysgu a sut i strwythuro neu addasu'r cwricwlwm. Gallech gynnal asesiad sylfaenol – megis cwis, map meddwl, ymateb i ddatganiadau neu sgysiau ffuglen a glywyd neu roi cyngor i gymeriad – gan wirio gwybodaeth a dilyniant dysgwyr mewn perthynas â'r **fframweithiau sgiliau trawsgwricwlaidd**.

Cwestiynau i'ch helpu i adolygu'ch darpariaeth bresennol

1. Beth yw anghenion dysgu addysg ariannol a blaenoriaethau pobl ifanc yn yr ysgol hon?
2. Sut olwg sydd ar addysg ariannol ar hyn o bryd yn ein cwricwlwm o ran:
 - gwybodaeth, sgiliau a phrofiadau dysgwyr
 - dilyniant
 - pan mae'n digwydd
 - cyrsiau achrededig
 - sgiliau a hyder athrawon
 - cysylltiadau â darparwyr allanol
 - cysylltiadau â rhieni a'r gymuned?
3. Ble mae'r bylchau yn ein cwricwlwm presennol?
4. Sut gallwn ni adeiladu ar yr hyn sydd gennym eisoes ar gyfer y flwyddyn gynllunio nesaf?
5. Beth sydd angen i ni ei roi ar waith i gyflawni ein nodau?
6. Ble gallwn ni ddod o hyd i adnoddau a chymorth?
7. Beth arall allwn ni ei wneud i hyrwyddo addysg ariannol?
8. Sut gallwn ni wella rhannu gwybodaeth am beth a wnawn?

Casglu mewnbwn gan ddysgwyr, staff a rhieni

Gall fod yn ddefnyddiol cynnwys dysgwyr, staff a rhieni wrth benderfynu ar flaenoriaethau addysg ariannol eich ysgol a'r hyn y dylid ei addysgu. Gall hyn hybu ymrwymiad ac, yn benodol, gall fod yn bwynt ymgysylltu â rhieni.

- Gellid ymgynghori â dysgwyr drwy gyngor yr ysgol, drwy greu arolwg, neu drwy ofyn i'r dysgwyr eu hunain gasglu barn a syniadau eu cyfoedion ar ba agweddau ar arian y maent am ddysgu amdanynt.
- Gellir ymgynghori â staff hefyd a gofyn iddynt nodi'r wybodaeth, y sgiliau a'r agweddau y dylai pobl ifanc fod yn eu datblygu ym mhob cyfnod, a rhannu blaenoriaethau ar gyfer eu hanghenion hyfforddi eu hunain.

- Mae gan rieni ddylanwad pwysig ar wybodaeth, sgiliau ac arferion ariannol eu plant. Gallai ymgynghori â nhw wrth i chi gynllunio eich cynnig addysg ariannol gefnogi ymgysylltu yn y dyfodol â gweithgareddau dysgu yn y cartref sy'n gysylltiedig ag arian. (Gweler rhagor ar [ymgysylltu â rhieni a gofalwyr](#)).

Ystyried cael hyrwyddwr addysg ariannol

Gall cael hyrwyddwr addysg ariannol a all arwain addysg ariannol ar draws yr ysgol helpu i sicrhau darpariaeth effeithiol. Gall hyrwyddwr helpu i nodi cyfleoedd i ymgorffori addysg ariannol ar draws y cwricwlwm ac mewn gweithgareddau allgyrsiol. Gallant gynllunio a chydlynu dull mwy datblygedig a chydlynol o weithredu ar draws yr ysgol, gan dynnu ar ganfyddiadau'ch adolygiad a'ch asesiad sylfaenol, a gallant gefnogi staff i feithrin sgiliau a hyder i ymgorffori addysg ariannol yn eu gwarsi.

Creu amgylchedd dysgu diogel

Bydd athrawon am gadw mewn cof y sensitifrwydd penodol ynghylch siarad ac addysgu am arian, wrth gynllunio gweithgareddau addysg ariannol.

Bydd pobl ifanc a staff ysgol yn dod â gwahanol safbwyntiau diwylliannol, cymdeithasol a chrefyddol i sgysiau a gwarsi am faterion ariannol. Dylai addysgu a dysgu grynhoi, a gall fod yn gyfle i archwilio, y gwahanol werthoedd a roddir ar arian yn ôl crefydd a diwylliant.

Efallai y byddrhau pobl ifanc wedi cael profiadau anodd gyda materion ariannol o fewn y teulu, gan gynnwys profiadau o galedi ariannol neu gam-drin economaidd. Dylai athrawon gydgyssylltu â chydweithwyr i nodi ac amddiffyn unrhyw ddysgwyr a allai fod yn agored i niwed ynghylch rhai agweddau ar y testun. Er mwyn creu amgylchedd sy'n grymuso pob person ifanc i gymryd rhan, gall athrawon ystyried: gosod rheolau sylfaenol; dadbersonoli trafodaethau gan ddefnyddio technegau ymbellhau megis storïau, chwarae rôl, neu senarios bywyd

go iawn gyda chymeriadau ffuglennol; ac annog pawb i osgoi gwneud rhagdybiaethau ynghylch arian a chyllid (er enghraifft, bod pob plentyn yn cael arian poced).

Gallai sgysiaid am arian arwain at ddysgwyr yn datgelu gwybodaeth sy'n cyfiawnhau ymateb diogelu. Gweithiwch bob amser o fewn polisiau'ch ysgol ar ddiogelu a chyfrinachedd os bydd hyn yn codi.

Ystyriwch sut i gefnogi dysgwyr ag anghenion penodol

Wrth gynllunio'ch darpariaeth, bydd yn ddefnyddiol myfyrio ar anghenion penodol poblogaeth eich ysgol. Mae ein hymchwil yn dangos bod rhai pobl ifanc yn llai tebygol o feddu ar sgiliau ariannol cryf ac y gallent elwa ar gymorth ychwanegol, gan gynnwys pobl ifanc:

- sydd â chyflwr hirdymor sy'n gysylltiedig â dysgu, deall a chanolbwytio
- sydd â salwch hirdymor
- y mae eu mathemateg neu rifedd islaw disgwiliadau'r oedran
- gyda lefelau is o sgiliau cymdeithasol ac emosiynol a/neu broblemau ymddygiadol
- sy'n tyfu i fyny mewn cartrefi incwm isel¹³.

Gallai rhai plant a phobl ifanc elwa ar addysg ariannol wedi'i thargedu neu fod mewn mwy o berygl o gael canlyniadau ariannol gwael oherwydd eu hamgylchiadau ehangach, megis y rhai sydd mewn gofal neu'n gadael gofal, y rhai sydd â chyfrifoldebau gofalu, neu'r rhai y mae Saesneg yn iaith ychwanegol iddynt.

Mae profiad o wneud dewisiadau a chymryd cyfrifoldeb ag arian yn bwysig i bobl ifanc anabl neu sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Gall addysg ariannol gefnogi eu trosglwyddiad i'r cyfnodau dysgu nesaf a thuag at fwy o annibyniaeth, gan gynnwys eu helpu i amddiffyn eu hunain rhag camfanteisio ariannol.

Efallai y bydd ysgolion am addasu eu hymagwedd ar gyfer dysgwyr ag anghenion penodol a:

- sicrhau bod ganddynt wybodaeth am nodweddion unigol a chyd-destunau bywyd y dysgwyr sydd angen cymorth ychwanegol fel bod unrhyw gynnwys yn addas
- gweithio gyda rhieni a gofawyr i ddeall beth maen nhw'n meddwl y byddai eu plant yn elwa o ddysgu.

Gall fod yn fuddiol i ysgolion sy'n cefnogi pobl ifanc ag anghenion penodol rannu rhwng eu rhwydweithiau athrawon unrhyw adnoddau a gweithgareddau addysg ariannol y maent wedi'u haddasu neu wedi'u datblygu ac wedi'u canfod yn effeithiol.

Dewch o hyd i'r cymorth sydd ei angen arnoch - adnoddau, hyfforddiant a darparwyr allanol

Mae nifer o adnoddau a gwasanaethau a all eich cefnogi i ddarparu addysg ariannol o ansawdd uchel. Chi sydd yn y sefyllfa orau i benderfynu pa fath o gymorth y gallai fod ei angen ar eich ysgol – boed hynny'n golygu dod o hyd i adnoddau i'w defnyddio yn yr ystafell ddosbarth, hyfforddi eich staff neu wahodd darparwyr allanol i gyflwyno gweithdy.

Dod o hyd i adnoddau o safon

Mae amrywiaeth eang o adnoddau ar gael i gefnogi addysg ariannol, darparu ar gyfer gwahanol grwpiau oedran ac arddulliau addysgu a dysgu. Gweler [adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol](#) am restr o adnoddau addysg ariannol gan gynnwys y rhai sydd ar gael yn Gymraeg a Saesneg.

Gall ysgolion hefyd chwilio am adnoddau gyda'r Marc Ansawdd Addysg Ariannol. Wedi'i ariannu gan y Gwasanaeth Arian a Phensiynau ac wedi'i ddarparu gan Young Money, mae'r cynllun yn sicrhau ansawdd adnoddau ar gyfer cywirdeb a pherthnasedd addysgol.

Hyfforddi athrawon i gyflwyno addysg ariannol

Mae addysg ariannol yn fwyaf effeithiol pan fydd athrawon wedi'u hyfforddi'n dda, yn wybodus ac yn hyderus yn y deunydd pwnc a'r addysgeg briodol i fynd ato. Mae hyfforddi hyrwyddwyr addysg ariannol yn flaenoriaeth, er mwyn datblygu eu harbenigedd a'u gallu i gefnogi staff eraill. Yn ddelfrydol, byddai hyn yn cael ei ddilyn gan hyfforddiant ar gyfer yr holl addysgwyr a staff cymorth sy'n ymwneud ag addysg ariannol, naill ai wedi'i raeadru gan yr athro arweiniol (os yw'n hyderus) neu gan ddarparwr allanol.

Gweler [adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol](#) am fanylion darparwyr hyfforddiant athrawon addysg ariannol.

Defnyddio darparwyr allanol

Mae ystod eang o ddarparwyr allanol a all gefnogi ysgolion ag addysg ariannol, gan gynnwys elusennau, banciau, undebau credyd a busnesau a sefydliadau eraill. Gellir defnyddio darparwyr allanol mewn amrywiaeth o ffyrdd i wella darpariaeth addysg ariannol, gan gynnwys darparu hyfforddiant i staff, cyflwyno gwasanaeth neu weithdy ar gyfer grŵp o ddysgwyr, a/ neu gefnogi'r ysgol i greu cynllun ysgol gyfan ar gyfer addysg ariannol. Gall gweithio gyda busnesau neu elusennau lleol hefyd helpu i feithrin cysylltiadau rhwng yr ysgol a chyflogwyr lleol.

Er mwyn sicrhau'r gwerth mwyaf gan ddarparwr allanol, mae'n ddefnyddiol i ysgolion:

- bod yn glir ynghylch bwriadau a chanlyniadau dysgu a sut y caiff y dysgu ei asesu
- archwilio'r hyn y mae'r rhaglen yn ei gynnig – ei diben, ei chynnwys, y mathau o ymgysylltu a sut y caiff ei hymgorffori yn y cwricwlwm ehangach
- cyfathrebu â'r darparwr ymlaen llaw – gan amlygu polisïau ysgol perthnasol (gan gynnwys diogelu), anghenion dysgu pobl ifanc a faint o amser sydd ar gael – fel y gall y darparwr ystyried y ffordd orau o gyflwyno a gwahaniaethu'r dysgu
- cydweithio gyda'r darparwr i sicrhau bod gweithgareddau yn addysgiadol gadarn ac yn briodol ar gyfer y dysgwyr a'r cyd-destun lleol
- grymuso athrawon i ymgysylltu â'r profiad, hyd yn oed os yw'n cael ei gyflwyno gan drydydd parti, gan ganiatáu iddynt ddatblygu eu gwybodaeth, eu sgiliau a'u hyder eu hunain, yn ogystal â chynnig adborth a bod yn rhan o'r broses werthuso
- ystyried sut i osod y sylfeini ar gyfer dysgu cyn y sesiwn ac ymestyn y dysgu wedyn (mae rhai rhaglenni'n cynnig adnoddau ystafell ddosbarth parod at y diben hwn).

Gweler [adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol](#) am restr o ddarparwyr gweithdai addysg ariannol a gwasanaethau eraill.

Anelu at ymagwedd ysgol gyfan

Gall ymagwedd gydlynol, ysgol gyfan at addysg ariannol gyfrannu at gwricwllwm eang, cytbwys a chyfoethog sy'n adeiladu ar gynnydd dysgwyr ac yn annog y camau nesaf.

Mae dulliau gweithredu posibl yn cynnwys:

Defnyddio gwahanol Feysydd Dysgu: Cyflwyno addysg ariannol trwy amrywiaeth o Feysydd, gan fynd y tu hwnt i'r hyn a amlinellir yn y Maes Mathemateg a Rhifedd. Mae cyfleoedd yn cynnwys:

- archwilio'r cysylltiadau rhwng arian a lles meddyliol, perthnasoedd iach a chymryd risgiau fel rhan o Addysg Iechyd a Lles a Pherthnasoedd a Rhywioldeb
- trafod y cysylltiadau rhwng ein harian a dewisiadau gwario, ein heffaith ar yr amgylchedd a chreu dyfodol cynaliadwy fel rhan o'r Dyniaethau a Gwyddoniaeth a Thechnoleg
- archwilio sut y gall trafodaethau teuluol am wario arian a dewisiadau ariannol gael eu cyfathrebu, mynegi a llunio fel ysgogiad yn y Celfyddydau Mynegiannol
- wrth ddarllen llenyddiaeth, trafod sut mae iaith yn ein cysylltu â phobl, lleoedd a chymunedau trwy fynegi safbwyntiau, gwybodaeth a dealltwriaeth yng nghyd-destun arian
- archwilio gwerth arian a beth sy'n dylanwadu ar ddewisiadau arian pobl o fewn y Dyniaethau.

Dull trawsgwricwlaidd a darpariaeth gyfannol: Anelwch at gyflwyno addysg ariannol yn fwy cyfannol drwy ei gwreiddio ar draws nifer o Feysydd y cwricwllwm, gan ganolbwyntio o bosibl ar thema a ddewisir gan ddysgwyr, megis paratoi ar gyfer coleg neu brifysgol, bwyta'n iach ar gyllideb neu gadw arian yn ddiogel.

Diwrnod neu wythnos ffocws: Codwch broffil addysg ariannol trwy wythnos ffocws ysgol gyfan, er enghraifft yn ystod **Wythnos Siarad am Arian** neu **Wythnos Fy Arian**. Mae'n werth nodi, er y gall diwrnodau amserlen wedi'u cwmpo roi ffocws, y dylid eu defnyddio fel rhan o'r cymysgedd o gyfleoedd, nid fel yr unig ddull o ddarparu addysg ariannol.

Cynulliadau: Defnyddiwch gynulliad i roi mwy o amlygrwydd i addysg ariannol neu i wneud cysylltiadau â materion cyfoes, sy'n gysylltiedig ag ethos a gwerthoedd yr ysgol.

Gwaith Cartref: Gosodwch rai tasgau addysg ariannol ar gyfer gwaith cartref neu fel dysgu troi, i gefnogi dysgu trwy brofiad ac annog cydweithio gyda rhieni a gofalwyr. Dylid ystyried natur sensitif posibl y pwnc os gosodir unrhyw waith cartref ar addysg ariannol – er enghraifft drwy sicrhau bod tasgau'n cael eu dadbersonoli ac nad oes gofyn i bobl ifanc rannu profiadau personol yn ymwneud â lles economaidd.

Yn gysylltiedig â digwyddiadau calendr yr ysgol: Manteisiwch ar gyfleoedd sy'n codi o fewn y flwyddyn ysgol, megis rhedeg siop ysgol, cynllunio ac ariannu taith i ffwrdd, sefydlu cangen undeb credyd yr ysgol, cyllidebu ar gyfer cynhyrchiad yr ysgol, sefydlu menter gymdeithasol, neu drefnu digwyddiad elusennol.

Defnyddio 'eiliadau addysgadwy' a chyfleoedd ar gyfer dysgu drwy brofiad: Mae tystiolaeth yn awgrymu bod pobl ifanc yn fwyaf parod i ddysgu am arian pan fydd yn ymwneud â digwyddiadau yn eu bywydau go iawn ac y gellir ei roi ar waith¹⁴. Gall cyfleoedd i siarad am arian ddeillio o rywbeth yn y newyddion, rhywbeth sydd wedi digwydd ym mywyd person ifanc (e.e. cymryd contract ffôn symudol neu ddechrau swydd ran-amser), neu gwestiwn chwilfrydig yn unig (e.e. "Sut mae arian yn mynd i mewn i beiriant arian parod?" neu "Beth yw buddsoddi?"). Er y gall y cyfleoedd hyn godi'n ddigymell, gall ysgolion hefyd gynllunio darpariaeth o amgylch digwyddiadau sy'n debygol o fod ar wahanol gyfnodau bywyd (e.e. paratoi ar gyfer addysg drydyddol, cyflogaeth a byw'n annibynnol).

Monitro a gwerthuso'r ddarpariaeth

Gall monitro a gwerthuso'ch darpariaeth addysg ariannol eich helpu i asesu'r effaith gyffredinol a gwella canlyniadau dysgwyr. Gallai gynnwys arsylwi dysgu, adolygu gwaith dysgwyr, neu ymgynghori â staff, pobl ifanc neu ddarparwyr sy'n ymweld.

Cwestiynau i'ch helpu i werthuso gwerth profiad dysgwr

1. Pa mor dda y cyflawnwyd y dibenion a'r bwriadau dysgu?
2. A oedd dysgu anfwriadol cadarnhaol hefyd?
3. A wnaeth y cyfleoedd dysgu arwain at gynydd?
4. Pa mor dda y cafodd anghenion dysgwyr eu bodloni?
5. Pa addysgeg weithiodd orau?
6. Pa weithgareddau ac adnoddau oedd fwyaf defnyddiol (gan gynnwys defnyddio darparwyr allanol)?
7. Pa faterion sydd wedi codi a beth yw'r ffordd orau o fynd i'r afael â'r rhain?

Cynhwyswch rhieni a gofalwyr wrth gefnogi addysg ariannol

Mae ymgysylltu â rhieni a gofalwyr yn ffactor allweddol wrth helpu pobl ifanc i ddatblygu sgiliau, gwybodaeth ac arferion ariannol da. Er enghraifft, mae tystiolaeth yn dangos bod pobl ifanc yn fwy tebygol o fod â gallu ariannol da os yw eu rhiant neu ofalwr yn: rhoi arian rheolaidd iddynt (waeth beth fo'r swm); yn rhoi cyfrifoldeb iddynt am benderfyniadau cynilo a gwario; yn trafod o ble y daw incwm y cartref a beth sy'n digwydd iddo; ac yn dangos iddynt sut i gwblhau tasgau sy'n ymwneud ag arian¹⁵. Mae ymchwil hefyd yn dangos bod rhaglenni addysg ariannol yn fwy tebygol o gael effaith pan fydd rhieni a gofalwyr yn cymryd rhan¹⁶.

Mae'n bwysig felly bod ysgolion yn helpu rhieni a gofalwyr i ddeall y rôl hanfodol y gallant ei chwarae a'u cynnwys yn nysgu eu plant am arian. Nid yw llawer o rieni a gofalwyr yn teimlo'n hyderus i siarad â'u plant am arian¹⁷, a gallai arian fod yn bwnc hynod sensitif neu anghyfforddus i rai. Felly, argymhellir anogaeth ysgafn i gymryd rhan. Gall ysgolion ystyried estyn allan drwy wefan yr ysgol, e-byst, cylchlythyrau, apiau'r ysgol, cyfryngau cymdeithasol neu ddigwyddiadau rhwydweithio.

Mae awgrymiadau ar gyfer cynnwys rhieni a gofalwyr yn cynnwys:

- darparu awgrymiadau ymarferol ar sut i gynnwys eu plant wrth ddefnyddio a chynllunio arian, gan gynnwys ar-lein (e.e. siopa, archwilio biliau, cyllidebu) a gosod nodau ariannol (e.e. cynilo ar gyfer pryniant neu ddigwyddiad arbennig)
- dal llais rhieni ar addysg ariannol (e.e. arolwg ysgol gyfan)
- cynnwys rhieni mewn gweithgareddau dysgu yn ymwneud ag addysg ariannol, trwy dasgau gwaith cartref cydweithredol sy'n annog trafodaeth am arian, a thrwy rannu cynllunio testun addysg ariannol, fel bod rhieni'n gwybod beth fydd yn cael ei drafod
- cyfeirio at ymyriadau i ddatblygu sgiliau rhieni eu hunain o ran siarad â'u plant am arian a rheoli arian
- cynnal digwyddiad sy'n dod â rhieni a phlant ynghyd i ddatblygu addysg ariannol
- rhannu profiadau, arfer effeithiol a syniadau am addysg ariannol gyda'r gymuned ehangach, gan gynnwys rhieni.

Mae rhai o'r adnoddau a chymorth yn [adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol](#) yn cynnwys gweithgareddau i helpu rhieni i siarad â'u plant am arian, gan gynnwys awgrymiadau a gweithgareddau a ddarperir gan [HelpwrArian](#).

15 Dadansoddiad o Arolwg Lles Ariannol Plant a Phobl Ifanc y DU (Y Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2023); Plant a Phobl Ifanc a Gallu Ariannol: Dadansoddiad Anghenion (Y Gwasanaeth Cynghori Ariannol, 2018)

16 Datblygu Gallu Ariannol Plant a Phobl Ifanc: Adolygiad o'r Dystiolaeth (Y Gwasanaeth Arian a Phensiynau a Phrifysgol Caeredin, 2023)

17 Arolwg Lles Ariannol Plant a Phobl Ifanc y DU: Sylfeini Ariannol (Y Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2023)

Astudiaeth achos: Ysgol Nantgwyn, Rhondda Cynon Taf

Mae Ysgol Nantgwyn yn Rhondda Cynon Taf yn ysgol pob oedran gyda bron i 1,100 o ddysgwyr rhwng 3 ac 16 oed. Mae dros chwarter eu dysgwyr yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim. Fe wnaethon nhw ddefnyddio canlyniadau eu gwerthusiadau ysgol, gan gynnwys barn disgyblion, fel catalydd ar gyfer gwreiddio addysg ariannol ar draws yr ysgol gyfan ac ers hynny maent wedi ymuno â rhaglen 'Canolfannau Rhagoriaeth' Menter yr Ifanc sy'n darparu cymorth i ysgolion sy'n dymuno ymgorffori llythrennedd ariannol.

Rhoi sgiliau ariannol a menter ar waith

Wrth gerdded i mewn i'r neuadd y peth cyntaf y byddwch yn sylwi arno yw'r sŵn diwyd! Mae grŵp blwyddyn cyfan yn gorffen eu thema menter ac wedi cael y dasg o greu busnes. Mae gan bob tîm eu bwrdd eu hunain ac maent yn ymdrechu'n wyllt wrth greu cyllideb ac yn cyfrifo eu helw a'u colledion disgwylidig - mae'r wefr yn yr ystafell yn debyg i ddiwrnod mabolgampau neu noson wobrwyo. Mae disgyblion hŷn ym mlynnyddoedd 9 – 11 i gyd wedi'u cofrestru ar gwrs addysg ariannol achrededig sy'n mynd i'r afael â gyrfaedd mewn cyllid a llythrennedd ariannol. "Mae ein disgyblion yn ymgysylltu'n anhygoel â'r cwrs; mae rhoi'r cyfle iddynt gymhwyso eu dysgu drwy ddarparu cyd-destun go iawn yn gwneud iddo ymddangos yn fwy ystyrion ac mae'r ffaith eu bod yn ennill achrediad ar yr un pryd yn ysgogi llawer o'n disgyblion ac mae ein canlyniadau yn siarad drostynt eu hunain" eglura Arweinydd y Gyfadran mathemateg a rhifedd Mae'r ysgol yn gweld cyfraddau llwyddo o dros 80% ac yn gweld twf mewn hyder pob disgybl yn y set sgiliau a gwybodaeth ddefnyddiol hon.

Gwreiddio addysg ariannol ar draws y cwricwlwm

Mae'r cynnydd mewn addysg ariannol o fewn eu cwricwlwm wedi'i gefnogi gan y rhaglen Canolfannau Rhagoriaeth. Mae'r ysgol wedi cynllunio eu cwricwlwm eu hunain ar gyfer llythrennedd ariannol sy'n rhedeg o'r dosbarth meithrin hyd

at flwyddyn 11. Mae'r neges yn gyson ac wrth i ddysgwyr symud ymlaen drwy'r ysgol, maent yn adeiladu ar eu gwybodaeth ymhellach. Erbyn blwyddyn 7 ac 8 mae llythrennedd ariannol wedi'i integreiddio'n gadarn i themâu tymhorol megis Masnach Deg a Throsedd a Chosb.

Mae gan yr ysgol 'arweinydd ariannol' dynodedig sydd wedi bod yn arwain y gwaith o integreiddio llythrennedd ariannol o fewn y cwricwlwm ond mae'r holl staff addysgu wedi bod yn ymwneud â'r cyflwyno. "Mae cynllunio a chyflwyno'r cwricwlwm a dod o hyd i'r ffordd iawn i ni fel ysgol i'n disgyblion wedi bod yn brofiad dysgu arweinyddiaeth. Rydym wedi canfod bod gwreiddio cynnwys mewn themâu presennol wedi gweithio'n dda" eglura Arweinydd y Gyfadran. "Mae athrawon wir yn cefnogi hyn ac yn gweld gwerth yr hyn rydym yn ei wneud fel y mae'r disgyblion a'u rhieni".

Ymgysylltu â rhieni a gofalwyr a'r gymuned ehangach

Yna mae'r ysgol yn neilltuo lle yn eu cylchlythyr misol ar gyfer addysg ariannol, maent yn teimlo ei bod hi'n bwysig rhoi gwybod i deuluoedd beth sy'n cael ei drafod yn yr ysgol ac yn annog yn agored sgysiau dilynol i ddigwydd gartref. Maent hefyd yn cyfathrebu hyn bob tymor trwy eu darnau gwybodaeth 'beth ydym yn ei ddysgu' sy'n cynnwys cwestiynau a gweithgareddau defnyddiol y gall rhieni eu gwneud gyda'u plant. Mae llawer o rieni wedi gwneud sylwadau ar sut mae eu plant wedi dod yn llawer mwy ymwybodol o arian a chostau ers i'r ysgol ehangu eu cwricwlwm ac maent yn ei ystyried yn hynod gadarnhaol.

Y camau nesaf i Ysgol Nantgwyn yw chwilio am sefydliadau allanol megis banciau neu ddarparwyr ariannol eraill i ddod i'r ysgol i gefnogi gyda rhai o'r sesiynau â thema ariannol.

Cymryd y cam nesaf: hyrwyddo addysg ariannol a rhannu arfer gorau

Mae hyrwyddo addysg ariannol yn golygu helpu pobl ifanc, staff, teuluoedd a'r gymuned ehangach (gan gynnwys ysgolion eraill, grwpiau cymunedol a busnesau) i ddeall ei phwysigrwydd. Yn aml gall hyn wella dysgu a darparu atebion lleol i broblemau lleol.

O fewn yr ysgol

Gallai dulliau hyrwyddo i ddysgwyr a staff gynnwys defnyddio cynulladau, mewnrwyd yr ysgol, gwobrau dysgu, cyfarfodydd staff neu ddiwrnodau hyfforddi. Gall pobl ifanc ddod yn hyrwyddwyr eu hunain, gan rannu eu dysgu trwy gylchlythyr, tudalen we, blog neu fideo. Gallai staff rannu canfyddiadau ymchwil, astudiaethau achos o arfer effeithiol o fewn yr ysgol neu o ysgolion eraill, offer neu awgrymiadau defnyddiol, canlyniadau gwerthuso a straeon llwyddiant.

Ymestyn ymhellach

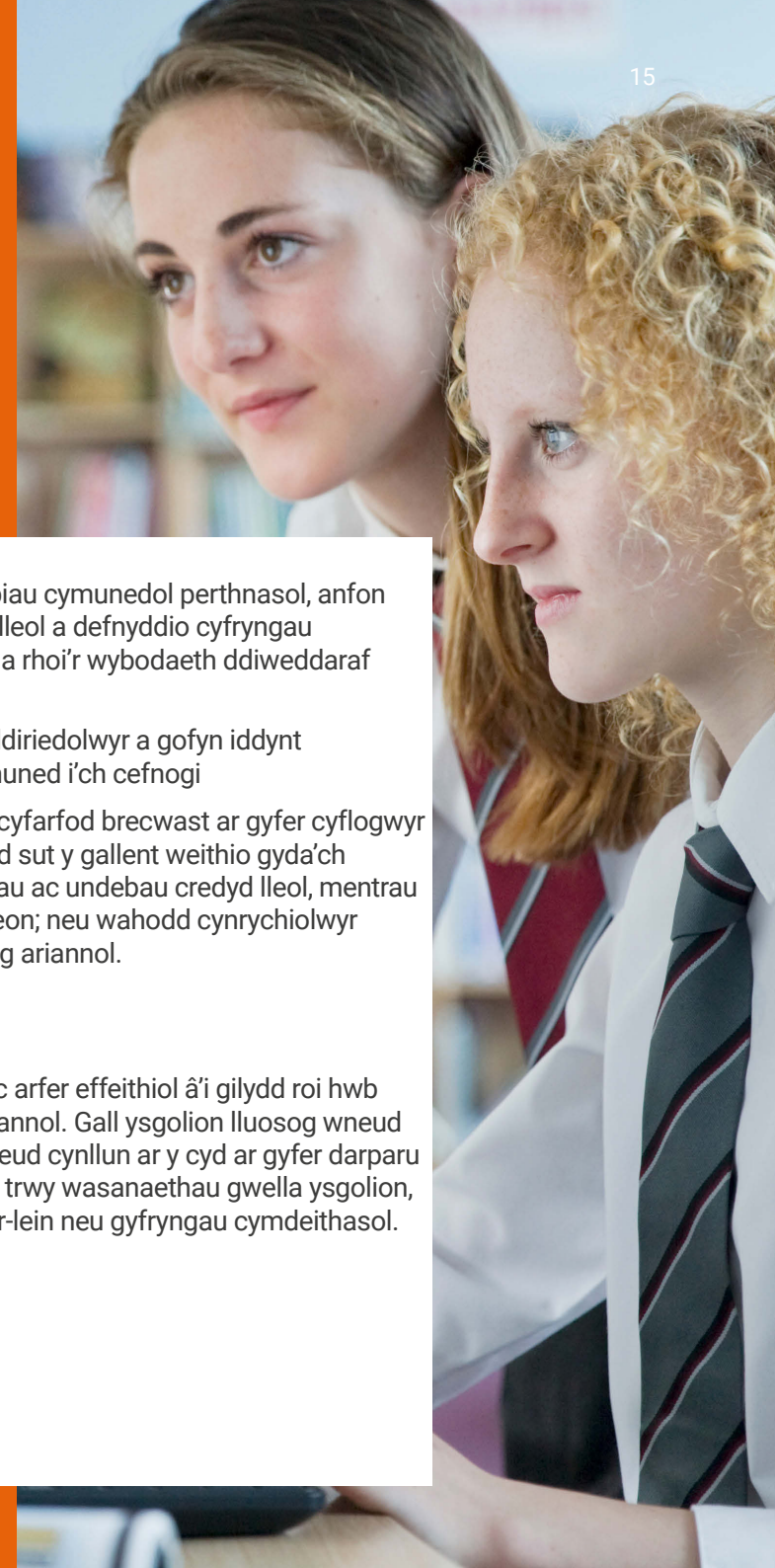
Gall cynnwys y gymuned leol roi cyd-destunau bywyd go iawn i ddysgwyr, gan gefnogi sgiliau bywyd ehangach yn aml. Gallai dulliau gweithredu posibl gynnwys:

- gweithio gydag eraill i sefydlu gweledigaeth gymunedol o addysg ariannol, gwahodd cynrychiolwyr rhanddeiliaid (gan gynnwys rhieni a dysgwyr) i gydweithio i greu map o sgiliau, adnoddau a chyfleoedd lleol i'ch gymuned helpu

- anfon cylchlythyr cyfnodol at grwpiau cymunedol perthnasol, anfon datganiadau i'r wasg i'r cyfryngau lleol a defnyddio cyfryngau cymdeithasol i rannu gwybodaeth a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i bobl
- cyflwyno i lywodraethwyr neu ymddiriedolwyr a gofyn iddynt ddefnyddio eu cysylltiadau â'r gymuned i'ch cefnogi
- creu partneriaethau, er enghraifft: cyfarfod brecwast ar gyfer cyflogwyr neu bartneriaid posibl eraill i drafod sut y gallent weithio gyda'ch ysgol; sefydlu cysylltiadau â banciau ac undebau credyd lleol, mentrau cymdeithasol neu glybiau chwaraeon; neu wahodd cynrychiolwyr cymunedol i gefnogi gwersi addysg ariannol.

Rhannu arfer gorau

Gall ysgolion sy'n rhannu syniadau ac arfer effeithiol â'i gilydd roi hwb i hyder athrawon a gwella addysg ariannol. Gall ysgolion lluosog wneud cysylltiadau i rannu arfer dda neu wneud cynllun ar y cyd ar gyfer darparu addysg ariannol o safon, gan weithio trwy wasanaethau gwella ysgolion, grwpiau cydlynwyr pwnc, fforymau ar-lein neu gyfryngau cymdeithasol.

Adnoddau a gwasanaethau addysg ariannol

Offer cynllunio

Fframweithiau Cynllunio Addysg Ariannol [C]

Mae'r Fframweithiau Cynllunio Addysg Ariannol dwyieithog, a ddatblygwyd gan Young Money (rhan o Fenter yr Ifanc) ac a gymeradwywyd gan y Gwasanaeth Arian a Phensiynau, yn awgrymu'r hyn y gallai fod angen i blant a phobl ifanc ei wybod am arian, ar ba oedran. Gellir eu defnyddio i gefnogi cynllunio gwersi ac i ymgynghori â dysgwyr ar eu meysydd diddordeb eu hunain.

young-enterprise.org.uk/teachers-hub/financial-education/resources-hub/financialeducation-planning-frameworks

Adnoddau i'ch helpu i gyflwyno addysg ariannol yn y dosbarth

Pecyn Cymorth Addysg Ariannol Llywodraeth Cymru [C]

Mae'r rhestr chwarae hon yn darparu dolenni i rannau perthnasol o'r Cwricwlwm i Gymru, gwybodaeth, awgrymiadau ac yn cyfeirio at adnoddau sy'n berthnasol i Lythrennedd Ariannol. Mae llawer o'r adnoddau hyn wedi'u datblygu gan bartneriaid Fforwm Addysg Ariannol Cymru i'w defnyddio mewn gwersi, gyda theuluoedd, ac i gefnogi Dysgu Proffesiynol.

[Gweld y pecyn cymorth](#)

Mapio Arian [C]

Adnodd addysg ariannol ar gyfer plant 9 i 12 oed, sydd ar gael yn Gymraeg a Saesneg, a ddatblygwyd gan Young Money (rhan o Fenter yr Ifanc) mewn partneriaeth â'r Gwasanaeth Arian a Phensiynau. Wedi'i alinio â'r Cwricwlwm i Gymru, mae'r adnodd yn defnyddio cyd-destunau bywyd go iawn ac yn ymdrin â nifer o themâu ariannol.

young-enterprise.org.uk/resources/money-mapping

Mae Eich Arian yn Bwysig – Cymru [C]

Gwerslyfr addysg ariannol Young Money ar gyfer pobl ifanc 14 i 16 oed, gyda gwybodaeth a gweithgareddau ar wario a chynilo, benthyca, dyled, yswiriant, cyllid myfyrwyr a chynllunio ar gyfer y dyfodol.

www.young-enterprise.org.uk/your-money-matters-wales

Sgiliau Bywyd Barclays

Gwersi addysg ariannol rhad ac am ddim sy'n gysylltiedig â'r cwricwlwm, wedi'u teilwra ar gyfer grwpiau oedran 7 i 19 oed, gan gynnwys adnoddau'n benodol ar gyfer pobl ifanc sydd wedi cael profiad o ofal. Mae'r gwersi rhyngweithiol yn ymdrin â phynciau o gyllidebu, cynilo, deall anghenion a dymuniadau hyd at adnabod twyll, dehongli slipiau cyflog a chynllunio ar gyfer annibyniaeth ariannol.

barclayslifeskills.com/help-others/lessons

EconoME [C]

Pedair gwrs wedi'u cynllunio i helpu pobl ifanc, 11 i 16 oed, i ddatblygu mwy o ymwybyddiaeth economaidd a'r sgiliau dadansoddi i wneud penderfyniadau gwybodus. Mae'r rhaglen yn cynnwys cynlluniau gwarsi, taflenni gwaith a fideos rhagarweiniol byr gan economegwyr Bank of England.

bankofengland.co.uk/education/econome

EVERFI

Modiwlau addysg ariannol ar-lein rhyngweithiol rhad ac am ddim ynghyd â gweithgareddau ystafell ddosbarth a thafenni gwaith yn ymdrin â phynciau o gysyniadau llythrennedd ariannol sylfaenol megis cyllidebu, cynilo ac incwm i ddeall yr economi a chynllunio'ch dyfodol ariannol. Tri chwrs: Vault ar gyfer 9 i 11 oed, Ffynnu ar gyfer 12 i 16 oed ac Aspire ar gyfer 14 i 16 oed.

everfiteachers.co.uk/register

Academi Banc Lloyds

Deunyddiau am ddim i helpu i wella sgiliau gallu ariannol a lles plant a phobl ifanc 5 i 16+ oed. Mae pob pecyn yn cynnwys yr adnoddau sydd eu hangen i gynnal sesiynau un-wrth-un neu sesiynau grŵp, ynghyd â chynghor ar gyfer rhedeg sesiynau rhithwir.

lloydsbankacademy.co.uk/financial-skills

Moneysense Nat West

Rhaglen addysg ariannol am ddim i'r rhai 5 i 18 oed, yn gysylltiedig â'r cwricwlwm. Mae'r rhaglen yn cynnwys cymorth i athrawon i helpu plant a phobl ifanc i ddysgu am arian, gyda chynlluniau gwarsi am ddim, taflenni gweithgaredd, fideos, gweithgareddau rhyngweithiol, ac adnoddau gwahaniaethol i fyfyrwyr ag anghenion dysgu ychwanegol.

mymoneysense.com

Fy Wythnos Arian [C]

Wythnos o weithgareddau cenedlaethol ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd, a gynhelir gan Young Money (rhan o Fenter yr Ifanc) ym mis Mehefin, sy'n rhoi cyfle i blant a phobl ifanc ennill sgiliau, gwybodaeth a hyder ym maes arian.

young-enterprise.org.uk/teachers-hub/financial-education/financial-education-programmes/my-money-week

Synnwyr Gwario

Adnodd addysg ariannol wedi'i anelu at gefnogi pobl ifanc 11 i 16 oed ag anghenion addysgol arbennig ysgafn i gymedrol.

young-enterprise.org.uk/resources/spending-sense-special-needs-resource/

Ffeithiau Treth gan Gyllid a Thollau EF

Mae rhaglen addysg treth rhad ac am ddim CThEF, Ffeithiau Treth, yn addas ar gyfer myfyrwyr rhwng 8 a 17 oed, gyda Ffeithiau Treth lau ar gyfer oedrannau 8 i 13 a Ffeithiau Treth i'r rai 14 i 17 oed. Ag adnoddau ar-lein ar gael yn Gymraeg a Saesneg i helpu plant i ddysgu am system dreth y DU, mae'r rhaglen sy'n gysylltiedig â'r cwricwlwm wedi'i chynllunio gydag arbenigwyr addysgol.

gov.uk/government/publications/tax-facts-for-children-and-young-people/tax-facts-resources-for-teachers-and-parents

Gêm y Rhifau

Mae adnoddau dysgu rhad ac am ddim Santander a Twinkl ar gyfer plant 5 i 16 oed sy'n cynnwys Ant & Dec yn cael eu creu gan athrawon ar gyfer ysgolion a chartrefi a maent yn gysylltiedig â'r cwricwlwm. Gall ysgolion ymuno â'r Cynllun Cydnabod Addysg Ariannol i dathlu eu gwaith yn addysgu plant am arian.

twinkl.co.uk/resources/adnoddau-cymraeg-welsh-resources/twinkl-partnerships-in-wales-partneriaethau-twinkl-yng-nghymru/cfw-santander

Marc Ansawdd Addysg Ariannol [yn cynnwys rhai adnoddau dwyieithog]

Mae'r Marc Ansawdd Addysg Ariannol yn helpu athrawon i ddod o hyd i adnoddau sydd wedi'u sicrhau o ran ansawdd am eu gwerth addysgol a'u cywirdeb ariannol. Mae adnoddau gyda'r Marc Ansawdd ar gael ar Hyb Adnoddau Young Money (rhan o Fenter yr Ifanc).

young-enterprise.org.uk/teachers-hub/resources

Gweithdai, hyfforddiant a chymorth addysg ariannol

Gall arbenigwyr addysg ariannol roi cymorth ychwanegol, cyflwyno gweithdai i'ch dysgwyr a hyfforddiant i athrawon. Gall rhai sefydliadau eich cysylltu â gwirfoddolwyr yn eich cymuned leol.

Yr Eiliad Addysgadwy – e-ddysgu addysg ariannol i athrawon yng Nghymru [C]

E-ddysgu am ddim, ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg, ar gyfer athrawon ysgolion cynradd ac uwchradd sy'n gweithio gyda dysgwyr 9 i 12 oed, gan eu helpu i gryfhau'r ddarpariaeth a gwneud cysylltiadau â Chwricwlwm i Gymru. Datblygwyd gan Young Money mewn partneriaeth â chonsortia addysg rhanbarthol ac athrawon yng Nghymru, gyda chymorth gan y Gwasanaeth Arian a Phensiynau. Mae gan Young Money hefyd wasanaeth cyngori addysg ariannol am ddim i athrawon.

young-enterprise.org.uk/teachers-hub/financial-education/support-training/teacher-training/elearning/

www.young-enterprise.org.uk/advisoryservice

MyBnk

Ystod o raglenni addysg ariannol cynhwysol, ar gyfer grwpiau amrywiol o bobl ifanc rhwng 5 a 25 oed, sy'n ceisio dod ag arian yn fyw a helpu pobl ifanc i wneud dewisiadau gwybodus. Mae gweithdai'n cynnwys cynilo, cyllidebu, dyled, byw'n annibynnol, a chyllid cyhoeddus a chyllid myfyrwyr.

mybnk.org/our-work/financial-education/

Synnwyr Arian NatWest

Gweithdai dan arweiniad athrawon i helpu pobl ifanc 5 i 18 oed i ddysgu am arian, gyda chymorth gwirfoddolwr sy'n gyflogai banc.

mymoneysense.com

Gweithdai'r Elusen Arian

Gweithdai rhyngweithiol ar gyfer pobl ifanc 11 i 19 oed, a gyflwynir mewn ysgolion a cholegau. Mae gweithdai'n ymdrin â hanfodion ar gyfer cadw rheolaeth ar arian, gan gynnwys defnyddio arian i gyflawni nodau, cynilion, treth, sut i ddarllen slip cyflog, a deall credyd a chynhyrchion ariannol.

themoneycharity.org.uk/workshops-webinars/young-people/schools-colleges

Ymgysylltu â rhieni a gofalwyr

Gall rhieni a gofalwyr helpu eu plant i ddatblygu sgiliau ac arferion ariannol da. Gallwch annog cymuned eich ysgol i siarad am arian gartref a rhannu adnoddau a all helpu.

Helpwr Arian awgrymiadau ar sut i siarad am arian gyda phlant a phobl ifanc o bob oed. [C]

moneyhelper.org.uk/cy/family-and-care/talk-money/how-to-talk-to-your-children-about-money

Synnwyr Arian NatWest ar gyfer riheni, gyda gweithgareddau, gemau a fideos i blant 5 i 18 oed.

mymoneysense.com

Mawrth 2024

Gallwch gael y wybodaeth ddiweddaraf am waith MaPS
i wella'r ddarpariaeth addysg ariannol yn
www.maps.org.uk/schools

**Gwasanaeth
Arian a
Phensiynau**

**Money &
Pensions
Service**